

Aralık / December 2020

Cilt/Volume: 4

Sayı/Issue: 2

ISSN: 2587-1706

Anadolu Öğretmen Dergisi
Anatolian Journal of Teacher

www.dergipark.gov.tr/aod

DOI: 10.35346/aod.818768

BİYOLOJİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ LİSANSÜSTÜ EĞİTİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİ*

Çiğdem KABASAKAL¹, Mustafa YEL²

¹ Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı, kabasakal.cigdem94@gmail.com

² Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı, musyel@gazi.edu.tr

ÖZET

Araştırma, biyoloji öğretmen adayı öğrencilerinin, lisansüstü eğitim almak isteme-istememe konusundaki görüşleri ile yaşadıkları kaygılarını belirlemeyi amaçlayan bir çalışmadır. Bu amaç doğrultusunda biyoloji öğretmen adaylarının görüşleri cinsiyet ve sınıf düzeyi bakımından ele alınarak incelenmiştir. Çalışma 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı'nda birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim gören kırk iki öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak online görüş anketi kullanılmıştır. Verilerin analizi sürecinde, öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar ve benzer ifade gruplarından, tekrarlanma sıklıkları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri verileri tablolaştırılmıştır. Verilerin analizi incelendiğinde öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin farklılaşmasında; sosyoekonomik şartlarının, çalışma hayatına atılma gerekliliğinin, akademik kadroya dahil olamama düşüncesinin, çalışma durumundan dolayı vakit probleminin olabileceğinin, kendilerini akademik kariyer için yeterli bilgi ve donanımda hissetmemelerinin önemli düzeyde etkili olduğu görülmüştür. Katılımcıların görüşlerinde cinsiyetleri bakımından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Sınıf düzeyi yükseldikçe lisansüstü eğitim alma isteme durumunda isteksizlik artışı görülmüştür.

Bu çalışma doğrultusunda biyoloji öğretmen adaylarının, lisansüstü eğitim programlarının hedef ve amaçları hakkında bilgilendirilme ve aydınlatılma ihtiyaçlarının olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, lisansüstü eğitim, biyoloji eğitimi

VIEW OF BIOLOGY STUDENT CANDIDATES ON POSTGRADUATE EDUCATION

ABSTRACT

This research is a study aiming to determine the opinions and anxieties of the prospective students in biology teachers about wanting to receive postgraduate education or not. In line with this target, the opinions of biology teacher candidates were analyzed by also considering gender and grade level. This study was carried out in the fall semester of 2019-2020 academic year. The participants of the study consisted of 42 freshman and senior pre-service teachers studying at Gazi University Faculty of Education Division of Biology Education. It was used an online survey as a data collection instrument in this research to get their opinions. During analysis of the data, the

* DİFEÖK – I. Çevrimiçi Disiplinlerarası Fen Eğitimi Öğretmenler Konferansı'nda (4-5 Temmuz) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

repetition frequency, frequency (f) and percentage (%) values of the answers given by respondent and similar answers were tabulated then their graphics were created. When the data was analyzed, it was seen that socioeconomic conditions, the necessity of entering the working life, the idea of not being included in the academic staff, the time problem due to the working situation, not feeling themselves with sufficient knowledge and equipment for an academic career were found to be significantly influential in differentiating the thoughts of the pre-service teachers for graduate education. There was no notable difference in the opinions of the participants in terms of their gender. As the class level increased, there was an augmentation in reluctance to ask for postgraduate education.

In line with this study, it was concluded that biology teacher candidates need to be informed and enlightened about the goals and postgraduate education programs.

Key Words: Pre-service teacher, graduate education, biology education

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında hızla ilerlemeye devam eden bilim ve teknoloji ile araştıran, bilgiyi üreten, analiz ve sentez gibi üst düzey düşünme becerilerini kullanabilen, yaratıcı bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu özelliklere sahip bireylerin ve bu bireylerin oluşturduğu toplumların gelişmesinde temel görevin eğitime düştüğü söylenebilir. Karakuş (2004)'a göre eğitim; ekonomi, sosyoloji, psikoloji ve felsefe gibi bütün disiplinleri içerir ve aynı zamanda bu disiplinleri etkiler. Bu disiplinlerin harmanlanmasında görev alan kurum ve bireylerin içinde belki de en büyük pay öğretmenlerindir. Bu açıdan eğitim kavramına bakıldığında öğretmenin eğitimdeki büyük rolü karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlik bilinen en eski meslek gruplarından biri olmasına rağmen meslek olarak değerlendirilmesi ve günümüzdeki kaliteye ulaşması belli bir süreç gerektirmiştir (Köksalan, İlter ve Görmez, 2010). Gerek toplum statüsü, gerek alınan eğitim, gerek uzmanlık alanı, öğretmenlik mesleğine gerçek niteliğini kazandırmada önemli faktörlerin başında gelmektedir. Bununla birlikte eğitim sisteminin iyileştirilmesi ve eğitimde verimliliğin artırılması için öğretmenlik mesleği istenilen standartlara ulaştırılmalıdır. Bunun en temel nedenlerinden biri olarak ise öğretmenlik mesleğinin kalitesiyle eğitimin niteliği arasındaki doğru orantılı ilişki ifade edilebilir.

Turhan ve Yaraş (2013)'a göre lisansüstü eğitim, belirli bir alanda uzmanlaşmaya dönük olarak verilen eğitimidir. Günümüzde, mesleklerin gerektirdiği bilgi ve becerilerin artmasıyla lisans düzeyinde alınan eğitim bu uzmanlaşmayı sağlamada yetersiz kalmaktadır. Birçok meslek daha yüksek düzeyli bir eğitimi gerektirmekte; mesleği icra etmenin yanında meslekte uzmanlaşma ve kariyer gelişimi gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Bu nedenle, lisansüstü eğitimin önemi giderek artmaktadır. Ülkemizde, lisansüstü eğitimin etkililiğini ve bu konuda karşılaşılan sorunları tespit etmeye yönelik olarak bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Karakütük (2000)'ün ve Doğusan (2003)'ün yaptıkları çalışmalarda lisansüstü eğitimi tamamlayanlara

yönelik özendiricilerin yeterli olmadığı, Milli Eğitim Bakanlığınca lisansüstü eğitimin öneminin yeterince anlaşılamadığı, bu konuda açık bir politika üretilmediği ve ilgili mevzuatın yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Oluk ve Çolak (2005) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yasal olarak tanınan izin hakkında yararlanamadıkları, lisansüstü eğitime mali bir kaynak sağlanmadığı ve alınan eğitim sonucunda tatmin edici bir özendirici olmadığı bu araştırmanın önemli bulguları arasındadır. (Bülbül, T. 2003; Turhan ve Yaraş, 2013).

Türkiye’de yeni eğitim sisteminin içeriğinin ve uygulama sürecinin 2000’li yılların başından itibaren şekillenmeye başladığı söylenebilir. Bu konuda önemli değişimlerin gerçekleştirilmesinde anahtar rolün ise öğretim programlarındaki gelişmeler olduğu ifade edilebilir. Öğretim programları olarak yeni eğitim sistemine bakıldığında ilköğretim düzeyinde 2004–2005 öğretim yılında pilot uygulamaları gerçekleştirilen 2005–2006 öğretim yılından itibaren de kademeli olarak uygulamaya geçirilen öğretim programlarının Türkiye’deki eğitim sisteminde önemli değişimleri ve gelişimleri beraberinde getirdiği söylenebilir. Bu program değişimlerinin gerçekleştirildiği yeni eğitim anlayışında öğrencinin derse aktif katılımının, sosyal öğrenme çevresinin öneminin ve yaşam boyu öğrenme ya da öğrenmeyi öğrenme gibi kavramların önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Yapılandırmacılık yaklaşımını temele alan bu yeni sistem; öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin merkezde olduğu, bilginin öğretmenden öğrenciye direk aktarılması yerine öğrenci tarafından zihinsel işlem süreçleriyle sosyal bir öğrenme çevresinde oluşturulduğu ve öğretmenin rehber konumunda olduğu bir anlayışı ön plana çıkarmaktadır. Aynı zamanda bu sistemin, öğrencilerin gelişim özelliklerinin dikkate alınarak şekillendirildiği ifade edilebilir. Aydede ve Matyar (2009)’ın da belirttiği üzere, ilköğretim öğrencileri gelişim özellikleri bakımından sınıfta sürekli hareket halinde olmak isterler ve sınıf içi etkinliklere aktif olarak katılma eğilimi gösterirler. Sonuç olarak bu özellikler dikkate alınarak öğretim programı şekillenmiş ve öğretmenin bu sistem içindeki rolü belirlenmiştir (Ören, Yılmaz ve Güçlü, 2012).

Bağcı-Kılıç (2001)’a göre, yeni eğitim sisteminin başarılı olabilmesi için öğretmenlere yapılandırmacı yaklaşımı temel alan uzun süreli eğitim verilmeli ve öğretmenlerin model alacağı bir ortam oluşturulmalıdır. Bu aşamada temel görevin lisans ve lisansüstü eğitime düştüğü söylenebilir. Lisansüstü eğitim; yüksek lisans, doktora ve sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik programlarından oluşur. Yükseköğretim Kurulu’na göre tezli yüksek lisans programının amacı “öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamaktır”. Tezsiz yüksek lisans

programının amacı “öğrenciye mesleki konuda derin bilgi kazandırmak ve mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektir”. Doktora programının amacı ise Yüksek Öğretim Kurulu tarafından “öğrenciye bağımsız araştırma yapma bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmak” olarak belirtilmektedir (Ören, Yılmaz ve Güçlü, 2012).

Başka bir ifade ile lisansüstü eğitim, herhangi bir bilgi alanında derinlemesine çalışarak uzmanlaşılın, lisans eğitiminden daha üst seviyede bilgi ve etkinliğe sahip olan, yüksek ihtisas gücünü yetiştiren eğitim programıdır (Köksalan ve diğ., 2010). Lisansüstü eğitimin amaçları ile lisans eğitiminin amaçları birbirine paralel bir seyir izlemektedir. Bu amaçlar Aslan (2010) tarafından; yaratıcı, araştırmacı, etik değerlere saygılı, sorunlara akılcı yöntemlerle çözüm üretebilen, bilimsel bakış açısı kazanmış, grup çalışması ve disiplinler arası çalışmalara katılmaya istekli, nitelikli çalışmalar üretebilen ve bu yolla toplumun ihtiyaçlarına yanıt veren bilim insanları yetiştirmek olarak sıralanmıştır. Bu amaçlara bakıldığında nitelikli bireylerin ve bu bireylerin içinde bulunduğu toplumların sosyo-kültürel başta olmak üzere pek çok açıdan gelişeceği açık bir şekilde görülmektedir. Kilmen (2007)’e göre Türkiye’de lisansüstü eğitime yönelik başvurular ve lisansüstü eğitim kalitesi giderek artmaktadır.

Lisansüstü eğitimde; lisans eğitime göre bireye daha kapsamlı bilimsel araştırmalar yapma, karmaşık sorunları çözebilme, mesleki alanlarda uzmanlaşma, bilgi üretebilme ve sentez yapabilme yöntem ve becerisi kazandırılmaya çalışılır. Günümüzde üniversitelere öğretim elemanı yetiştirmenin dışında, endüstriyel alanlarda ve diğer çalışma alanlarında iş edinmenin bir ön koşulu olarak yüksek lisans ve doktora derecesinin de aranır hale gelmesi, lisansüstü eğitime olan ihtiyacı daha da artırmıştır. Bu ihtiyaca cevap vermek üzere lisansüstü eğitim programları ortaya çıkmıştır. Bu programlara başvuru ve kabul edilme koşulları üniversiteden üniversiteye bazı farklılıklar göstermekle birlikte hepsinde ortak olan koşul, adayların başvurdukları programın gerektirdiği bilimsel yeterliği göstermektir (Karaman ve Bakırcı, 2010).

Bu doğrultuda lisansüstü eğitimin temel gerekliliği öğretmen adaylarına aşılmalıdır. Lisansüstü eğitim alma konusundaki kavram yanılgıları ve bilgi eksiklikleri, öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime devamları konusundaki çalışmalarını olumsuz yönde etki etmektedir. Bu olumsuz etkilerin sebepleri araştırılıp öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime bakış açılarının geniş bir pencereden sağlanması gerekmektedir. Bu durum araştırmanın ana problem durumunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Problemi

Bu çalışmada; Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmek istemeye yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi ve cinsiyet bakımından analiz edilmesi ve lisansüstü eğitim almak isteme, istememe veya karasız kalma nedenlerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle araştırma iki temel problem kapsamında ele alınmıştır. Bu problemler; “Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almak isteme ve istememe nedenleri nelerdir?” ve “Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almaya yönelik görüşleri sınıf düzeyi ve cinsiyet bakımından nasıl değişmektedir?” olarak belirlenmiştir.

Araştırma Soruları

1. Biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almadaki temel amaç ve istekleri nelerdir?
2. Lisansüstü eğitimin temel gerekliliği, gerçek hedef ve kazanımları konusunda biyoloji öğretmen adayları yeterince bilgiye sahip midirler?
3. Biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinde lisans eğitim düzeyleri ve cinsiyetleri etkili midir?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırma, biyoloji öğretmen adaylarının, lisansüstü eğitim almak isteme ve istememe konusu hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bir çalışmadır. Bu amaç doğrultusunda biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almak isteme-istememe durumları, önyargıları ve kaygıları incelenmiştir. Ayrıca bu durum sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleri açısından da değerlendirilmiştir. Aynı zamanda lisansüstü eğitim almak isteme ve istememe durumundaki görüşleri, önyargıları ve kaygılarına göre araştırılmış ele alınmıştır.

Lisansüstü eğitim çoğu zaman bireyin bakış açısını ve bilgi birikimi genişletmektedir ancak eğitim sürecinin adımları olan özellikle tez ve sanat eserleri gibi çalışmalar sadece bireyin bakış açısının ve araştırmalarının yansımaları olarak değil aynı zamanda toplumsal gelişimin adımları olarak da değerlendirilmelidir. Lisansüstü eğitimin bireysel bir kariyer olarak düşünülmesi hatalı olacaktır zira böyle bir düşünce, bilginin değersizleştirilmesine ve beraberinde akademik yetersizliğe sebebiyet verebilecektir. Bilimsel gelişmenin ulaştığı nokta bir toplumun da ulaştığı aydınlamayı yansıtmaktadır. Bu amaçla lisansüstü eğitim sürecinin tüm aşamalarında ve yapılacak çalışmalarda özgünlük, özgürlük ve nesnellik kriterlerine özellikle

önem gösterilmelidir. Lisansüstü eğitimde bu kriterlerin varlığı ülkemizde bilimin gerçek değerine ulaşmasına hizmet edecektir.

İnsan kaynaklarının yetiştirilip, yetenekli ve değer yaratacak becerilerle donatılması, bireylerin mutluluğu ve refahı için gerekli olduğu gibi, küreselleşen dünyada ülkenin kalkınması ve geleceğinin garantisi için de gerekli ve zorunlu olmaktadır. Bu ve benzeri nedenlerle yükseköğretim hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve daha kaliteli hale getirilmesi gerekmektedir. Çünkü eğitim, kalkınmanın en önemli unsurlarından biridir; ülkenin siyasal-toplumsal, ekonomik ve bilimsel kurumlarının üretim kapasitesini arttıran bir süreçtir. Eğitim ile toplum refahı ve bireyin erdemi yükseltilerek bireye kişilik kazandırılır (Gencel, 2001; Sözer vd., 2002). Lisansüstü eğitim, bir ülkenin geleceğinde çeşitli yönlerden bilimin gelişmesini ve teknolojinin ilerlemesini sağlayacak akademisyenlerin ve bilim insanlarının yetişmesi açısından önemli bir eğitim kademesidir (Türker, 1996). Lisansüstü eğitime bu kadar önemli bir misyon yüklenmesi, bu eğitimin daha sağlam bir temele dayandırılmasını gerektirmektedir (Özmen Sosyal Bilimler Dergisi 167 ve Güç, 2013). Özmenteş ve Özmenteş (2005), etkili ve verimli bir akademik kariyer için lisansüstü eğitim sürecinin kalitesine vurgu yapmışlardır. Süreç içerisinde öğrencinin ihtiyaçları, beklentilerinin ve görüşlerinin başarısına yön verdiğini vurgulayarak süreçte yaşanan herhangi bir olumsuzluğun başarı üzerinde de etkili olacağına dikkat çekmişlerdir (Çoruk, Çağatay ve Öztürk, 2016). Bu nedenlerle lisansüstü eğitime teşvik anlamında üniversite öğrencilerinin tutum ve davranışlarının karşılaştırılarak yanlış ve kaygılarının giderilmesi açısından çalışmalar düzenlenmelidir. Öğrencilere lisansüstü eğitim programları hakkında gerekli motivasyon sağlanmalı ve onlara ışık tutulmalıdır.

Lisansüstü eğitim ile araştırmacı, yaratıcı ve bilgiye ulaşım özgün fikirler üretebilen bireyler yetiştirilerek topluma nitelikli insan kaynağı sağlanmaktadır. Lisansüstü eğitim sırasında edinilen deneyim bireye kendi kişisel gelişimini sürdürecektir gücü sağlamak ve bireysel anlamda ufku genişletmek yanında içinde bulunduğu toplumun ekonomik, sosyal, politik, teknik ve kültürel değişiminde ve ilerlemesinde karar mekanizmaları içinde yer alabilmesine olanak tanımaktadır. Bu eğitimle kişi karar mekanizmalarına etki edip yön verebileceği bilgi birikimini, beceriyi ve özgüveni kazanmaktadır. Lisansüstü eğitim günümüz toplumunun gereksinim duyduğu üst düzeyde bilgi ve becerilere sahip bireyler yetiştirilmesine olanak tanıdığından eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi hızla artmaktadır.

Türkiye’de lisansüstü eğitimine olan ilgi son 30 yılda büyük bir ivme kazanmıştır. Öte yandan bireylerin gösterdiği bu yoğun ilgiye rağmen, lisansüstü programlarından yılda verilen mezun sayısının kayıtlı olan öğrenci sayısına oranı ise 1/5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Programların genel durumunu temsil eden bu oran, lisansüstü eğitimde bazı sorunların olduğunu da göstermektedir. Bu sorunların en önemlilerinden biri, lisansüstü programlarının amaçları ile bireylerin yüksek lisans ve doktora yapma nedenlerinin uyuşmamasıdır. Bu problem doğrultusunda bireylerin neden yüksek lisans ve doktora yapmak istedikleri, hazırlanan anket kullanılarak sorgulanmıştır. Bu sonuçlar göstermiştir ki, lisansüstü programları geliştirilirken, yalnızca akademik ve endüstriyel gereklilikler değil, bireylerin yüksek lisans ve doktora yapma nedenleri de dikkate alınmalıdır.

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi nitel araştırma modeline göre nedensel-karşılaştırma desenine dayanmaktadır. Çalışmada, öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin bakış açılarının ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlandığından dolayı nitel araştırma kullanılmıştır.

Katılımcılar

Çalışma 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı'nda birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim gören kırk iki öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışma grubunun seçilmesinde, araştırmanın sonuçlarını en iyi yansıtacağı düşünülen ve hakkında bilgi alınmak istenen grup olma özelliği baz alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak online bir görüş anketi kullanılmıştır. Anket formunun ilk bölümünde öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi gibi bazı demografik bilgilerine ilişkin kapalı uçlu sorular bulunmaktadır. İkinci bölümünde ise çoktan seçmeli, onay kutulu kısa metin soruları bulunmaktadır. Anketin geliştirilmesinde alanında uzman iki öğretim görevlisinin görüşleri alınmıştır. Anket araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup geçerlik-güvenirlilik açısından uygulama esnasında yanlılığın ortadan kaldırılması adına anket uygulanmadan önce katılımcı öğretmen adayları, dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında bilgilendirilmiştir. Katılımcıların özellikle gönüllü olmalarına özen gösterilmiş, sorulara içten ve samimi cevap vermeleri için isimlerinin gizli tutulacağı ve açıklanmayacağı belirtilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için araştırmacı ile nitel araştırma konusunda deneyimli bir başka eğitim bilimci uzmanı da verileri analiz etmiştir.

Verilerin Analizi

Anket formunda yer alan kapalı uçlu soruların analizinde betimsel analizden yararlanılmış ve yüzde-frekans değerleri hesaplanmıştır. Çalışmada anket formunun çoktan seçmeli ve onay kutulu kısa metin sorularından elde edilen veriler araştırmacı tarafından çözümlenerek kodlanmış ve yüzde-frekans değerleri belirlenmiştir. Böylece elde nitel ve nicel veriler nicel veriler haline dönüştürülmüştür.

BULGULAR

Çalışmanın bulguları; ‘öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin sınıf düzeyi ve cinsiyet bakımından betimsel analizi’ ve ‘öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin içerik analizi’ olmak üzere iki temel başlıkta ele alınmıştır.

Katılımcıların lisansüstü eğitim isteme bazında sınıf düzeyleri ve cinsiyetlerine ilişkin bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Lisansüstü Eğitim İsteme Bazında Sınıf Düzeyleri ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

		Kadın				Erkek			
		1. Sınıf		4. Sınıf		1. Sınıf		4. Sınıf	
		f	%	f	%	f	%	f	%
İsteme	Yüksek Lisans	19	45,23	14	33,33	2	4,76	3	7,14
	Doktora	14	33,33	5	11,90	0	0	3	7,14
İstememe	Yüksek Lisans	0	0	0	0	0	0	4	9,52
	Doktora	5	11,90	9	21,42	2	4,76	4	9,52

Tablo 1’e göre lisansüstü eğitim almak istemede cinsiyet durumuna göre bir farklılık gözlenmemiştir. Sınıf düzeyi olarak incelendiğinde kadın öğretmen adayları 1. sınıfların tümü (19) yüksek lisans eğitimi almak isterken; doktora eğitimi (14) almak isteme durumunda 5 kişilik bir azalış görülmüştür. 4. sınıf kadın öğretmen adaylarının da tamamı (14) yüksek lisans eğitimi almak isteme durumundayken; doktora eğitimi almak isteme durumunda 9 kişilik bir düşüş olduğu görülmüştür. Yani kadın öğretmen adaylarında doktora eğitimi almak isteme konusunda eğitim düzeyi arttıkça bir azalış olduğu görülmüştür. Diğer taraftan erkek öğretmen

adaylarının eğitim düzeylerine göre lisansüstü eğitim almak isteme durumu incelendiğinde, 1. sınıfların tamamının (2) yüksek lisans eğitimi almak istediği; doktora eğitimi almak isteyen adayın ise olmadığı görülmüştür. 4. sınıf erkek öğrencilerin yüksek lisans ve doktora eğitimi almak isteme-istememe durumunda ise dengeli bir dağılım olduğu görülmüştür.

Tablo 2’ de katılımcıların lisansüstü eğitim alabilme şartlarını bilme durumları verilmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü eğitim alabilme şartlarını bilme

Lisansüstü Eğitim Alabilme Şartlarını Bilme	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	20	47,60
Hayır	22	52,40
Toplam	42	100

Tablo 2’ye göre araştırmaya katılan biyoloji öğretmen adaylarından birçoğunun lisansüstü eğitim alabilme şartlarını bilme durumunun % 47,60 ile yetersiz olduğu görülmüştür. Katılımcıların yarısından fazlasının ise % 52,40’nın ise lisansüstü eğitim alabilme şartlarını bilmediği görülmüştür.

Tablo 3’ te katılımcıların Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (ALES), Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı (YDS), Yükseköğretim Kurumları Yabancı Dil Sınavı (YÖKDİL) katılım durumları verilmiştir.

Tablo 3. ALES, YDS, YÖKDİL sınavlarına katılım durumu

ALES, YDS, YÖKDİL Sınavlarına Katılım Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evet	5	11,90
Hayır	37	88,10
Toplam	42	100

Tablo 3’e göre biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim programlarına dahil olabilmek için katılmaları gereken ALES, YDS veya YÖKDİL sınavlarına katılım durumunun çok düşük olduğu görülmüştür. Adayların % 11,90’ı sınava katılım gösterirken % 88,10’u sınava katılım göstermemiştir. Biyoloji öğretmen adaylarının Tablo 1’e göre lisansüstü eğitime devam etmeye yönelik görüşleri göz önüne alındığında sınavlara katılım durumları oldukça yetersizdir.

Tablo 4’te biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim alma isteme sebepleri belirtilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü eğitim alma isteme sebepleri

Lisansüstü Eğitim Alma İsteme Sebepleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Akademik kariyer yapmayı planlıyorum.	21	50
Üniversite hayatıma başladığımdan bu yana yüksek lisans ve doktora yapmak bir hayalimdi.	12	28,70
Toplumdaki sosyoekonomik statü ve olanaklarından yararlanabilmek için lisansüstü eğitim yapmak istiyorum.	19	45,23
Mezun olduktan sonra iş bulma kaygısı yaşayacağımı düşündüğüm için boş durmak yerine eğitimimi sürdürmek istiyorum.	14	33,33
Akademik kariyer düşünmesem de yalnızca uzmanlık unvanını almak için yüksek lisans yapmak istiyorum.	6	14,28
Lisansüstü eğitimi neden yapmak istediğimi hiç düşünmedim.	4	9,52
Diğer.	2	4,76

Tablo 4’te katılımcıların kendileri için en önemli 3 sebebi seçmeleri istenmiştir. Buna göre lisansüstü eğitime başlamadaki en önemli sebep ‘Akademik kariyer yapmayı planlıyorum.’ (21) teması seçilmiştir. Bu durum % 50’lik bir çoğunlukla biyoloji öğretmen adaylarının akademik çalışmalara yönelik görüşlerinde kariyer açısından ileriye dönük planlarının olduğunu göstermektedir. ‘Toplumdaki sosyoekonomik statü ve olanaklarından yararlanabilmek için lisansüstü eğitim yapmak istiyorum.’ (19) diğer önemli sebep olarak katılımcılar tarafından seçilmiştir. Toplumda sosyoekonomik statünün yeri ve öneminin biyoloji öğretmen adaylarını da etkilediği aşıkardır. ‘Mezun olduktan sonra iş bulma kaygısı yaşayacağımı düşündüğüm için boş durmak yerine eğitimimi sürdürmek istiyorum.’ (14) teması katılımcılar tarafından seçilen önemli sebeplerden 3. sırada tabloda yerini almıştır. Bu durum % 33’lük bir oranla yadsınamaz şekilde yüksektir. Bu tema üzerinde yoğunlaşmak ve biyoloji öğretmen adaylarının bu sebepten ötürü lisansüstü eğitim almak isteme durumunu irdelemek öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime bakış açısını geliştirmek adına olumlu sonuçlar doğurabilir. Göze çarpan diğer önemli sebep ‘Üniversite hayatıma başladığımdan bu yana yüksek lisans ve doktora yapmak bir hayalimdi.’ (12) teması olmuştur. İdealist ve sistematik şekilde lisansüstü eğitim almak isteyen biyoloji öğretmen adayları % 28,70’lik bir dilim içerisinde yer almaktadır.

Tablo 5’te biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almak isteme-istememe durumundaki kaygıları belirtilmiştir.

Tablo 5. Lisansüstü eğitim almak isteme-istememe durumundaki kaygılar

Lisansüstü Eğitim Almak İsteme-İstememe Durumundaki Kaygılar	Frekans(f)	Yüzde(%)
Lisansüstü eğitimi sırasında şehir dışında yaşamının bir dezavantaj olduğunu düşünüyorum.	2	4,46
Ekonomik problemlerin lisansüstü eğitim hayatını olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyorum.	3	7,14
Lisans sonrası çalışmak durumunda olduğumdan devamsızlığın benim için sorun yaratabileceğinden endişeleniyorum.	3	7,14
Lisansüstü eğitimin çalışma hayatı ile birlikte beni fazla yoracağını ve vaktimin kalmayacağını düşünüyorum.	8	19,04
Kendimi akademik kariyer için yeterli bilgi ve donanımda hissetmiyorum.	6	14,28
Eğitimlerimi tamamladıktan sonra akademik kadroya dahil olamama düşüncesi beni endişelendiriyor.	11	26,19
Önceden yüksek lisans ve doktora eğitimleri hakkında bilgi sahibi olmadığım için geç kaldığımı düşünüyorum.	2	4,76
Yüksek lisans ve doktora eğitimlerinin bana hayatımda bir avantaj sağlayacağını düşünmüyorum.	1	2,38
Atanma ve iş bulma kaygısı sebebiyle bölümü seçip okuduğuma pişman olduğum için eğitim hayatıma bu bölümde devam etmek istemiyorum.	5	11,90
Diğer	0	0
Toplam	42	100

Tablo 5’e göre biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almak isteme-istememe durumundaki kaygıları incelendiğinde en önemli kaygı nedeninin ‘Eğitimlerimi tamamladıktan sonra akademik kadroya dahil olamama düşüncesi beni endişelendiriyor.’ (11) teması olduğu görülmüştür. Bu durumun katılımcıları endişelendiren en önemli sebep olması adayların akademik çalışmalarına yönelik girişimlerine büyük bir sekte vurabilir. İşte bu nedenle adayların lisansüstü eğitim almak istememe durumundaki bu kaygı sebebinin üzerinde durulmalıdır. Biyoloji öğretmen adaylarına, lisansüstü eğitim alma gerekliliğinin, getirilerinin

ve öneminin asıl sebepleri detaylı bir şekilde anlatılmalıdır. Diğer önemli kaygı ise ‘Lisansüstü eğitimin çalışma hayatı ile birlikte beni fazla yoracağını ve vaktimin kalmayacağını düşünüyorum.’ (8) teması olmuştur. Bu kaygının giderilmesi adına en ekonomik ve verimli yoldan vakit değerlendirebilmenin yolları adaylara anlatılmalıdır. Tablo incelendiğinde önemli kaygılardan bir diğerinin ‘Kendimi akademik kariyer için yeterli bilgi ve donanımda hissetmiyorum.’ (6) teması olduğu görülmüştür. Biyoloji öğretmen adaylarının kendilerini akademik kariyer için yeterli bilgi ve donanımda hissetmemesi düşündürücü ve üzerinde durulması gereken bir kaygı sebebidir.

Tablo 6’ da biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim programları hakkında bilgilendirilme durumu verilmiştir.

Tablo 6. Lisansüstü eğitim programları hakkında bilgilendirilme durumu

Lisansüstü eğitim programları hakkında üniversite/bölüm/bölüm akademisyenleri tarafından bilgilendirildim.	Frekans(f)	Yüzde (%)
Evet	17	40,50
Hayır	25	59,50
Toplam	42	100

Tablo 6’ya göre ‘Lisansüstü eğitim programları hakkında üniversite/bölüm/bölüm akademisyenleri tarafından bilgilendirildim.’ temasına biyoloji öğretmen adaylarının % 40,50’si evet; % 59,50’si hayır cevabını vermiştir. Biyoloji öğretmen adaylarının yarısından çoğunun lisansüstü eğitim programları hakkında üniversite/bölüm/bölüm akademisyenleri tarafından bilgilendirilmemiş olması büyük bir eksikliklerdir. Lisansüstü eğitim programları hakkında biyoloji öğretmen adaylarının bilgi eksikliği konusu da düşünüldüğünde bu durumun düzeltilmesi adına üniversite, bölüm ve bölüm akademisyenlerine düşen sorumluluk oldukça önemli düzeydedir. Bu özverinin adaylara lisansüstü eğitimin gerekliliğini ve önemini aşılama da ciddi kazanımlar sağlayacağı muhakkaktır.

Tablo 7’ de biyoloji öğretmen adaylarının . Lisansüstü eğitim programları hakkında bilgilendirilmek adına üniversite ya da bölüm tarafından düzenlenecek seminerlere katılım durumu verilmiştir.

Tablo 7. Lisansüstü eğitim programları hakkında bilgilendirilmek adına üniversite ya da bölüm tarafından düzenlenecek seminerlere katılım durumu

Lisansüstü eğitim programları hakkında bilgilendirilmek adına üniversite ya da bölüm tarafından seminerler düzenlenirse katılmak isterim.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle evet	18	42,90
Evet	18	42,90
Kararsız	5	11,90
Hayır	1	2,30
Kesinlikle hayır	0	0
Toplam	42	100

Tablo 7’ye göre biyoloji öğretmen adaylarından büyük bir çoğunluk (36) ‘Lisansüstü eğitim programları hakkında bilgilendirilmek adına üniversite ya da bölüm tarafından seminerler düzenlenirse katılmak isterim.’ temasına olumlu cevap vermiştir. Katılma durumunu istememe sayısının (1) yok sayılacak kadar az olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Nitelikli bireylerden oluşan bir toplumun oluşabilmesinde eğitim kalitesinin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu kalitede lisansüstü eğitimin de rolü büyüktür. Lisansüstü eğitimin; gelecekteki bireylerin eğitimsel açıdan şekillendirilmesinde görev alacak olan öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişiminde de etkili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin ve bu görüşlerin altındaki nedenlerin dikkate alınması gerektiği ifade edilebilir. Bu amaçla çalışmada; öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşleri bölüm, sınıf düzeyi ve cinsiyet açısından incelenmiş, lisansüstü eğitim almak isteme ve istememe nedenleri araştırılmıştır. Bulgulara göre katılımcıların lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinde sınıf düzeyi ve cinsiyetin etkisinin çok fazla olmadığı görülmüştür. Bu sebeple sınıf düzeyi ve cinsiyet temalarının üstünde durulmadan lisansüstü eğitim almak isteme ve istememe durumlarına etken sosyo-ekonomik faktörler; katılımcıların geleceğe yönelik plan, istek ve arzularının sorgulanması çalışmaya daha geniş bir bakış açısı sağlayacaktır. Aynı zamanda farklı üniversitelerdeki biyoloji öğretmen adaylarına ulaşıp onların da görüşlerinin alınması, adayların lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinde eğitim alınan ortamın etkisinin olup olmadığını görmede çalışmaya katkıda bulunacaktır.

Yüksek lisans mezunlarının bir bölümü doktora eğitimine devam ederken büyük çoğunluğu üretime dönük alanlara ve servis sektörüne yönelmektedir. Doktora mezunları ise çoğunlukla akademik kariyere yönelerek yükseköğretim sektöründe istihdam edilmektedir. Ancak son yıllarda değişen toplumun gereksinimlerine koşut olarak doktora mezunları üniversite dışındaki araştırma faaliyetleri içinde yer almakta ve servis sektöründe kendilerine yer bulmaktadırlar. Bu bakımdan lisans mezunlarına göre iş bulma olasılıkları yaşadıkları ülkenin koşullarına da bağlı olmakla birlikte oldukça yüksektir. Bu sebeple lisansüstü eğitime devam edip etmemek konusunda, öğretmen adaylarının istihdam konusunda endişeye kapılmadan akademik çalışmalarına devam etmeleri gerekmektedir. Ancak bulgulara göre biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime devam etmek istememesindeki önemli etkenlerden biri de mezuniyet sonrasında akademik personel olarak çalışma hayatlarına devam edememe kaygısıdır. İşte bu sebepten ötürü öğretmen adaylarına, lisansüstü eğitime devam etmelerindeki temel ve tek amacın bu olmaması gerektiği konusunda bilgi verilmelidir. Lisansüstü eğitimin bireysel ve mesleki gelişimleri konusundaki katkılarının ön plana çıkarılması gerekmektedir.

Gelişmiş bir ülke ancak bilimsel çalışmalarla yeni gelen nesile yol gösterebilecek kendini geliştirmiş, deneyimli, birimli bireylerin var olmasıyla ayakta durabilir. Bu yadsınamaz bir gerçektir. Bundan ötürü akademik ortamın ayrılmaz parçası olan öğrencilere sürekli ve kaliteli öğrenci-tez danışmanı iletişimi yanında araştırma becerileri ve İngilizce yazılı-sözlü iletişim becerilerini geliştirme fırsatı sunulması gerekmektedir. Bunun yanı sıra lisansüstü eğitim alan öğrenciler dünya standartlarında, rekabetçi bir akademik ortamda eğitimlerini sürdürürken özgün araştırma yapma ve yaratıcı düşüncenin ürünü çalışmalarını uluslararası bilimsel dergilerde yayınlama olanağı bulabilmelidirler. Bu açıdan incelendiğinde lisansüstü eğitim alan ve alacak olan öğrenciler için, çalışmalarını dünya çapında duyurabilmeleri ve kendilerini geliştirme amacıyla sürekli etkileşim içerisinde bulunabilecekleri akademik ortam sağlama, kuşkusuz ki alanında uzaman akademisyenlere ve tez danışmanlarına düşmektedir. Büyük bir sabır ve ilgiyle danışan öğrencilerine yol gösterebilmeli, onların her daim bir adım öteye erişebilmelerine ön ayak olmalıdırlar. Çalışmada biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimde tez danışmanlarından beklentilerinin de ele alınıp tez danışmanlarına iletilmesi, tez danışmanlarının da öz eleştiri yapmasına fırsat sağlayabilir. Böylece danışan öğrenci ve tez danışmanı ile arasındaki iletişim güçlendirilebilir. Şüphesiz bu durum danışan-danışman arasındaki bilgi alışverişini artıracak daha verimli çalışmalara yol açacaktır. Aynı şekilde danışmanların, danışan öğrencilerinden beklentilerinin alınıp onlara iletilmesi olumlu sonuçlara

ulaşılmasını sağlayacaktır. Bu şekilde danışan öğrencilere de öz eleştiri yapma fırsatı verilmiş olacaktır.

Araştırmadan elde edilen söz konusu sonuçlara göre, öğretmen adaylarının genel olarak lisansüstü eğitime ilişkin olumlu görüş ve beklentilere sahip oldukları; ancak lisansüstü eğitiminin gerekliliklerine ilişkin yeterince farkındalıklarının ve bilgilerinin olmadığı söylenebilir. Ayrıca öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almak konusunda kararsız kaldıklarını, bu sürece ilişkin çeşitli endişelerinin olduğunu ve öğretmen eğitimi için zorunlu bir uygulama olmasına ilişkin görüşlerinin farklılık gösterdiğini söylemek mümkündür. Yapılan çalışmalarda söz konusu olumsuz sonuçların giderilmesine yönelik olarak öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almalarını teşvik eden ve bu sürece ilişkin olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlayan düzenlemelerin yapılması, lisansüstü eğitim konusunda bilgilerinin zenginleştirilmesine yönelik seminerlerin gerçekleştirilmesi, lisans derslerinin içeriklerinde lisansüstü eğitime yer verilmesi önerilmektedir. Bu çalışmada da benzer şekilde elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin gerekliliklerine ilişkin bilgilendirilmesi, lisansüstü eğitim için destek bursları konusunda bilinçlendirilmesi, lisansüstü eğitim konusunda farkındalıklarının ve isteklerinin artırılmasına yönelik üniversitelerde seminer veya toplantı çalışmalarının yapılması ve özellikle öğretmen adaylarına yönelik öğrenci kongrelerinin düzenlenmesi önerilebilir. Yapılan bazı çalışmalarda da öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimi maddi yönden masraflı, üst düzey emek ve zaman isteyen, öğretmenlik mesleği ile birlikte yürütülmesi zor olan ve sosyal yaşamı kısmen etkileyen bir süreç olduğuna ilişkin olumsuz görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Thomas (2017) da öğretmenlerin lisansüstü eğitimin öğretmen eğitimindeki değerini anlamakla birlikte lisansüstü eğitimin öğretme ve öğrenme üzerindeki etkilerine, bu eğitime ilişkin okul yönetimlerinin destek ve ilgili eksikliğine ilişkin endişelere sahip olduklarını vurgulamışlardır. Bu nedenle bu araştırma da benzer şekilde öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin çeşitli kaygılara sahip olmalarının öğretmen eğitiminde lisansüstü eğitimin gerekliliğine ilişkin olumsuz görüşler geliştirmelerine neden olduğu düşünülmektedir. Sıvacı, Gülbahar ve Çöplü (2018) de öğretmen adaylarının kaygılarının arttıkça lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının olumsuz yönde değişim gösterdiğini belirlemişlerdir. Araştırmadan elde edilen söz konusu sonuçlara göre, öğretmen adaylarının genel olarak lisansüstü eğitime ilişkin olumlu görüş ve beklentilere sahip oldukları; ancak lisansüstü eğitiminin gerekliliklerine ilişkin yeterince farkındalıklarının ve bilgilerinin olmadığı söylenebilir. Ayrıca öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almak konusunda kararsız kaldıklarını, bu sürece ilişkin çeşitli endişelerinin olduğunu ve öğretmen

eğitimi için zorunlu bir uygulama olmasına ilişkin görüşlerinin farklılık gösterdiğini söylemek mümkündür. Yapılan çalışmalarda söz konusu olumsuz sonuçların giderilmesine yönelik olarak öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim almalarını teşvik eden ve bu sürece ilişkin olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlayan düzenlemelerin yapılması lisansüstü eğitim konusunda bilgilerinin zenginleştirilmesine yönelik seminerlerin gerçekleştirilmesi, lisans derslerinin içeriklerinde lisansüstü eğitime yer verilmesi (Sıvacı, Gülbahar ve Çöplü, 2018) önerilmektedir. Bu araştırmada da benzer şekilde elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin gerekliliklerine ilişkin bilgilendirilmesi, lisansüstü eğitim için destek bursları konusunda bilinçlendirilmesi, lisansüstü eğitim konusunda farkındalıklarının ve isteklerinin artırılmasına yönelik üniversitelerde seminer veya toplantı çalışmalarının yapılması ve özellikle öğretmen adaylarına yönelik öğrenci kongrelerinin düzenlenmesi önerilebilir (Ekici, Ekici ve Can, 2020).

Sonuç olarak eğitim sonu olmayan ve her adımda aydınlatıcı bir yoldur. Uzmanlık alanları da bu yolun köşe taşlarını oluşturmaktadır. Çağımızın gerektirdiği uzmanlaşmayı sağlamanın ilk ve en önemli adımlarından biri de kaliteli bir lisansüstü eğitim sisteminin sağlanması olacaktır. Bu farkındalığın kazanılması noktasında devletin yanında topluma ve üniversitelere de büyük görevler düşmektedir.

KAYNAKÇA

- Aslan, C. (2010). Türkçe eğitimi programlarında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterliliklerine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(19), 87-115.
- Aydede, M., N. ve Matyar, F. (2009). Fen bilgisi öğretiminde aktif öğrenme yaklaşımının bilişsel düzeyde öğrenci başarısına etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 6(1), 115-127.
- Bağcı-Kılıç, G. (2001). Oluşturmacı fen öğretimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 7-22.
- Bülbül, T. 2003. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde Görev Yapan Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğretime Öğrenci Seçme Sürecine İlişkin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36 (1-2), 167-168.
- Çoruk, A., Çağatay, Ş.M., ve Öztürk, H. (2016). Lisansüstü eğitimde kayıt ve devam sorunları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 166-167. 15.02.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/202567> adresinden alınmıştır.
- Ekici, D., Ekici, M., ve Can, İ. (2020). Fen bilimleri öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim hakkındaki görüşlerinin, beklentilerinin ve farkındalıklarının incelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 7(2), 223. 26.12.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/934757> adresinden alınmıştır.

- Karakuş, M. (2004, Temmuz). *Lisansüstü eğitim için başvuran öğrencilerin üniversitedeki akademik başarıları ile LES puanları arasındaki ilişki*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Malatya-Türkiye.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, II, 94–114.
- Kilmen, S. (2007). Lisansüstü eğitimi giriş sınavının ve lisans diploma notunun yüksek lisans başarısını yordama gücü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 176–189.
- Köksalan, B., İltar, İ. ve Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 277–299.
- Ören, F., Yılmaz, T., ve Güçlü, M. (2012). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 190. 11.02.2020 tarihinde <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/21.oren.pdf> adresinden alınmıştır.
- Özmenteş, G. ve Özmenteş, S. (2005). Buca eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı yüksek lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitimden beklentileri ve yüksek lisansla ilgili görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (Özel Sayı- 1): Lisansüstü Eğitim*, 17, 247- 255.
- Turhan , M., ve Yaraş, Z. (2013). Lisansüstü programların öğretmen, yönetici ve denetmen mesleki gelişimine katkısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 201. 12.02.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/70430> adresinden alınmıştır.